

Besluitvormingsnotitie

Bestuurlijke toekomst

Son en Breugel

Besluitvormingsnotitie Bestuurlijke Toekomst Son en Breugel

1. Inleiding

Het bestuurlijk krachtenveld in Nederland is sterk in beweging. Enerzijds worden meer en meer taken overgedragen aan gemeenten, anderzijds vraagt de maatschappij om steeds meer invloed op de eigen leefomgeving. Mede om die reden is in het collegeprogramma aangegeven dat de raad in de 1^e helft van 2015 zijn visie vaststelt op de bestuurlijke toekomst van Son en Breugel. Het totale spectrum aan (bestuurlijke) mogelijkheden zal in ogenschouw worden genomen en de positie van Son en Breugel in de regio, meer in het bijzonder binnen het stedelijk gebied, wordt gedefinieerd. Gedeputeerde staten hebben in maart 2014 onze gemeente verzocht uiterlijk medio 2015 te komen tot een bestuurlijke visie op de toekomst van Son en Breugel, ook in samenspraak met Eindhoven, Helmond en overige gemeenten in het stedelijk gebied.

Dit mede naar aanleiding van het advies van de commissie Huijbregts. Een vraag die overigens gesteld is aan alle gemeenten. Vanuit de provincie is het programma Veerkrachtig bestuur Brabant gestart om gemeenten te stimuleren na te denken over hun eigen bestuurlijke toekomst en daarbij geen enkele bestuurlijke optie uit te sluiten. De gemeenten worden gevraagd om binnen een jaar naar de start van de collegeperiode te komen met een besluit over de bestuurlijke toekomst. De stimuleringsregeling die hiervoor is vastgesteld is door onze gemeente benut en is aan ons in de kosten het maximum subsidiebedrag van € 30.000 toegekend.

In de gemeente Son en Breugel zijn de gemeenteraad en het college voortvarend van start gegaan en loopt sinds september 2014 het project bestuurlijke toekomst Son en Breugel. Het doel van dit project is een proces met de gemeenteraad in gang te zetten om te komen tot een besluit over de bestuurlijke toekomst. Het komen tot een weloverwogen besluit doet de gemeenteraad aan de hand van het BOB model. Daarin ronden we de fasen van beeldvorming, oordeelsvorming en besluitvorming successievelijk af. Op dit moment zijn de fasen van beeldvorming en oordeelsvorming afgerond en bevinden we ons in de besluitvormingsfase. In deze fase worden de inhoudelijke beelden, de bestuurlijke opties en de criteria naast elkaar gelegd om uiteindelijk te komen tot een besluit.

2. Vertrekpunt: beeldvormingsfase

In de beeldvormingsfase is op basis van de beschikbare informatie een foto gemaakt van de gemeente en de gemeenschap. Wat zijn de sterke en zwakke kanten, welke verbindingen heeft de gemeente in de regio en waar zien we trends en kansen en uitdagingen voor de gemeente.

2.1 Son en Breugel in de regio

Op basis van onderzoek door het Telos instituut, onder leiding van prof. H. Mommaas is een nadere duiding van de positie van de gemeente in de regio gekomen. Doel van het onderzoek is inzicht te geven in de sterke en zwakke kanten van Son en Breugel als zelfstandige entiteit en de gemeente te plaatsen in het grotere geheel van de stedelijke regio. De verschillende analyses die zijn uitgevoerd laten zien dat Son en Breugel een sterke eigenstandige positie heeft in de regio. Alle drie de kapitalen people, planet en profit zijn goed ontwikkeld, het sociaal culturele duidelijk het sterkste. In regionaal perspectief kan aan de hand van de duurzaamheidsbenchmark geconstateerd worden dat op het niveau van de drie kapi-

talen (people, planet en profit) Son en Breugel voor ieder van de drie kapitalen min of meer een stevige middenpositie inneemt. Waalre en vlak daarachter Nueneen zijn de overall koplopers. Duidelijk is dat de grote gemeenten Eindhoven en vooral Helmond overall (aanzienlijk) slechter scoren dan de andere regiogemeenten. Dat geldt in het bijzonder voor het sociaal culturele kapitaal. Op het niveau van de afzonderlijke aanwezige kapitalen 'presteert' Son en Breugel beter dan het gemiddelde van de regio voor de onderdelen bodem en grondwater, oppervlaktewater, veiligheid, arbeid, kennis en in wat mindere mate sociale samenhang en participatie. Duidelijk minder op de elementen, en daarmee dus zwakkere elementen zijn hinder en calamiteiten, energie en klimaat, kunst en cultuur en infrastructuur / bereikbaarheid.

Dit heeft tot een aantal inhoudelijke aandachtspunten geleid ten aanzien van het beeld in de regio. Toch is te zien dat de enorme vervlechting met de regio een van de belangrijke conclusies was. Als relatief welvarende stabiele randgemeente met een sterke economische motor is de gemeente Son en Breugel een essentieel onderdeel van de regio en kan niet zonder deze regio gezien worden. Niet alleen is het een randgemeente die voor een geleidelijke overgang tussen stad en platteland zorgdraagt maar ook een die een wezenlijk invloed in het stedelijk gebied bewerkstelligt door haar krachtige economische positie.

2.2 Son en Breugel bestuurlijke en ambtelijke organisatie

De bestuurlijke en ambtelijke organisatie in Son en Breugel is stabiel maar kwetsbaar. Op dit moment is de ambtelijke organisatie goed in staat de ambities en dienstverlening van de gemeente te realiseren. Dit vormt een stabiele basis en geeft voor de komende periode zekerheid om de gestelde ambities te kunnen realiseren. De kwetsbaarheid van de organisatie zit in het getal, maar ook in kwaliteit in de vorm van sleutelfiguren, mochten die wegvallen. De ontwikkeling naar een regiegemeente met flexibiliteit, inhuur en samenwerking speelt daar gedeeltelijk op in. Voor de bedrijfsvoering verloopt de samenwerking binnen de Dienst Dommelvallei goed. Tegelijkertijd is de gemeente ook een actieve speler in de regio; dit vraagt ambtelijk maar vooral ook bestuurlijke slagkracht. Met de huidige ambities en opgaven is de rol nog goed te spelen. Gelet op de komende ontwikkelingen en gelet op de verantwoordelijkheid van de gemeente ten aanzien van de kwaliteit, reduceren kwetsbaarheid, kostenreductie en goed werkgeverschap wordt er blijvend aandacht gevraagd om de organisatie zowel ambtelijk als bestuurlijk sterk in het zadel te houden.

2.3 Maatschappelijke ontwikkelingen

In de beeldvormingsfase is er een overzicht gegeven van de belangrijkste maatschappelijke ontwikkelingen die de komende periode vragen naar een nieuwe wijze van kijken naar de rol en invulling van de gemeente in haar gemeenschap.

- Individualisering en gemeenschapszin

De verzelfstandiging van het individu ten opzichte van de groep heeft geleid dat individuen zich beter kunnen uiten, er een toegenomen vrijheid van meningsuiting en sociale vrijheid wordt ervaren en dat de tolerantie voor afwijkingen op de norm meer toegestaan wordt in een gemeenschap. Aan de andere kant leidt het tot een afname van de sociale cohesie. Tegelijkertijd ontstaat met deze trend een zoektocht naar identiteit en gemeenschapszin waardoor juist op kleine schaal (bijvoorbeeld een dorpsgemeenschap,) er behoefte is aan het ontleneren van identiteit.

- Globalisering

Deze samentrekking van globalisering en lokalisering geeft treffend weer dat de wereld steeds kleiner wordt door de uitbreiding van internet, de constant toenemende internationale handel en verbeterende mobiliteit. Organisaties zijn steeds afhankelijker van elkaar en partijen willen zoveel mogelijk kennis en informatie uitwisselen. Gemeenten vervullen daar ook een belangrijke sturende, faciliterende en voorwaardenscheppende rol in.

- Netwerksamenleving

Gemeenten zijn geen organisaties die in een vacuüm opereren; ze zijn onderdeel van een netwerk van verschillende actoren. In dit netwerk zijn we afhankelijk van de andere actoren om de gestelde doelen te bereiken en zijn de andere actoren afhankelijk van de gemeente. We zien deze verwevenheid alleen maar toenemen.

- Participatiemaatschappij

We streven ernaar dat zoveel mogelijk mensen en gezinnen actief participeren in de samenleving, werken om in hun eigen levensonderhoud en dat van hun gezin te voorzien, de eigen regie over hun leven voeren en bijdragen aan het welbevinden van hun sociale omgeving. Voor de meeste mensen is dat bijna vanzelfsprekend; zij kunnen voorzien in hun eigen levensonderhoud en nemen actief en volwaardig deel aan de maatschappij. De gemeente heeft steeds meer een belangrijke rol om deze ontwikkeling te faciliteren (gelet op de decentralisaties in het sociaal domein) en om hulpbehoevenden te ondersteunen.

- Informatiemaatschappij

Kennis en informatie zijn steeds makkelijker en sneller toegankelijk en worden eenvoudig gedeeld. Het contact tussen mensen en met instanties is laagdrempelig en is niet meer weg te denken in onze economie en samenleving. Ook voor de overheid heeft dit gevolgen voor onder andere dienstverlening, communicatie en participatie van inwoners.

- Risicomaatschappij

In de risicomaatschappij bestaat een grote behoefte aan zekerheid en visie om de risico's zo klein mogelijk te maken. De klassieke reactie van de overheid is om met wet- en regelgeving, middelen en communicatie vorm te geven aan het verkleinen van alle risico's. Het is de overheid die altijd wordt aangekeken als er iets mis gaat.

2.4 Trends in bestuurlijk denken:

De wijze waarop er op dit moment in het openbaar bestuur gedacht wordt over slagkracht en de rol van gemeenten in het bestel is van belang bij het formuleren van welke bestuurlijke vorm past bij de uitdagingen. Er is nadrukkelijk een oproep vanuit de provincie gedaan voor innovatie in bestuurlijke vormen.

- Decentralisatie

Grotere mate van decentralisatie van taken vanwege lokaal maatwerk, efficiëntie en bezuinigingen bij het Rijk. Dit vraagt van gemeenten om innovatief na te denken over de invulling van de gedecentraliseerde taken; de transformatie van uitvoering naar coproductie, netwerkpartner en regisseur

- Differentiatie

Verschil tussen gemeenten, in uitvoering en in sommige gevallen ook in taaktoedeling. Met de verschillen in schaalgrootte en problematiek tussen grote steden en kleine gemeenten buiten het stedelijk gebied is er vaak een oproep geweest om onderscheid te maken in de taaktoedeling, waarbij de centrumgemeente in een regio een grotere rol krijgt om taken voor de regio uit te voeren

- Herindeling

Sinds 2009 is er een consequent beleid vanuit het Rijk voor herindeling van onderop. Gemeenten gaan over tot herindeling als de bestuurlijke en ambtelijke slagkracht een sterke impuls nodig heeft en/of als er regionale noodzaak aanwezig is vanwege het versterken van de positie van (een) gemeenschap(pen) ten opzichte van andere gemeenten. Steeds meer gemeenten kiezen vanuit kracht voor een herindeling om de inwoners daarmee een sterker bestuur en organisatie te bieden, waarbij nadrukkelijk gekeken wordt naar de nabijheid van inwoners versus een grotere schaal en vergroten van de mogelijkheden op regionaal niveau.

- Samenwerking

Toenemende trend van samenwerking zowel in uitvoering als in beleid op alle niveaus van operationeel tot strategisch. Vele vormen zijn mogelijk maar de laatste tijd is met de wijziging van de Wet gemeenschappelijke regelingen (Wgr) de publiekrechtelijke samenwerking vergemakkelijkt.

3. Criteria: oordeelvormingsfase

3.1 criteria

In de oordeelvormingsfase heeft de raad criteria vastgesteld. Dit heeft de raad gedaan op basis van een bijeenkomst met professor Hans Boutellier op 24 maart jl. en vervolgens op basis van de uitkomsten uit die sessie, die besproken zijn met inwoners en belangenorganisaties tijdens een bijeenkomst op 16 april 2015. Dit heeft uiteindelijk geleid tot vijf criteria:

1. Draagvlak
2. Democratische legitimatie
3. Nabijheid bestuur
4. Krachtige regio
5. Sterke organisatie

1. Draagvlak

- De vorm moet kunnen rekenen op draagvlak van de lokale gemeenschap; inwoners en bedrijfsleven en van de gemeenten in de regio.
- Draagvlak onder inwoners voor de visie op de bestuurlijke toekomst. In het proces om te komen tot een bestuurlijke toekomst wordt aangegeven dat deze uitkomst gevoed moet zijn door de inwoners en de 4O's.

2. Democratische legitimatie

Kernwoorden: inspraak, zeggenschap, participatie

- Daarbij wordt onder andere gevraagd om participatie van inwoners bij besluitvorming op verschillende bestuurlijke niveaus en thema's.
- Borging van democratische legitimatie. Daarmee mogen zaken als transparante besluitvorming, controle van de macht, het recht om uit samenwerkingsverbanden te stappen en het budgetrecht van de gemeenteraad niet in het geding komen.
- De raad moet in de samenwerking in staat gesteld worden voldoende haar kaderstellende en controlerende rol uit te kunnen oefenen. Zowel op de inhoudelijke thema's als op de randvoorwaarden van de samenwerking zoals de begroting.

3. Nabijheid bestuur

Kernwoorden: Nabijheid, toegankelijkheid, zichtbaarheid, bereikbaarheid-

- Nabijheid kan vertaald worden in fysieke nabijheid (bereikbaarheid), bestuurlijke nabijheid (de toegankelijkheid en zichtbaarheid van bestuurders) en ambtelijke nabijheid (een organisatie die maatwerk kan leveren met medewerkers die zich in kunnen leven in de lokale of individuele situaties). De bestuurlijke nabijheid wordt bijvoorbeeld vanuit het bedrijfsleven gewenst vanuit de betrokkenheid met Ekkersrijt en de korte lijnen. Vanuit verenigingen vanwege de nauwe betrokkenheid van het college met verenigingsleven (zichtbaarheid is van belang).

4. Krachtige regio

Kernwoorden: Gedeelde belangen zoeken, gelijkwaardigheid partners, lokaal bestuur op verlengd niveau, versterken regio ten gunste van lokale belangen

Verhouding gemeente-regio

- Vanuit gemeenteraad sterke kaderstelling vooraf bij samenwerking en goede controle achteraf.
- Gemeente moet zowel op lokale schaal als regionale schaal acteren; dit vereist veel van bestuurders en ambtenaren als regisseurs, opdrachtgevers, netwerkers.

De bijdrage van de gemeente in de regio

- Besluitvorming op regionaal niveau op basis van gelijkwaardigheid van gemeenten.
- Besluitvorming op basis van regionaal belang met inachtneming van lokaal belang.
- Zorgdragen voor een investering in de kracht van de regio om lokaal sterk te blijven
- Sterk in het knooppunt / netwerk. De gemeente moet vanuit eigen slagkracht in de ambtelijke, bestuurlijke en maatschappelijke netwerken een sterke rol kunnen spelen. Deze rol kan verschillen van faciliterend tot sturend, maar in alle rollen moet de gemeente kunnen voorzien als de situatie daar om vraagt.

Bijdrage van regio in het regionale en (inter)nationale speelveld

- De visie bestuurlijke toekomst draagt bij de vorming van een mozaïek metropool Brabant; het functioneel versterken van stad en platteland ten behoeve van een economisch sterke en internationaal concurrerende regio.
- De visie op de bestuurlijke toekomst moet aansluiten bij de noodzaak om uitdagingen van deze tijd meer in samenhang en in samenwerking op te pakken
- De visie op de bestuurlijke toekomst moet complementariteit en slagkracht tussen overheden realiseren.

5. Sterke organisatie

Kernwoorden: kwaliteit, beheersbaarheid, robuustheid en flexibiliteit

- Voor de gemeente is de kwaliteit van de uitvoering van de taken voor de gemeenschap van groot belang. Dit vraagt om een balans tussen robuustheid en flexibiliteit van de gemeente. Robuust genoeg om alle taken op adequate wijze kwalitatief goed te doen en flexibel genoeg om in te kunnen spelen op landelijke en lokale trends en ontwikkelingen en maatwerk te kunnen leveren waar nodig.
- De organisatie van de bestuurlijke vorm moet niet zo omvangrijk worden dat het leidt tot een hoge mate van interne sturing en management. Bij de inrichting moeten slagkracht en efficiëntie samen met de uitdrukkelijk genoemde criteria flexibiliteit en beheersbaarheid uitgangspunt zijn.
- De gekozen vorm kan een bijdrage leveren aan de bestuurlijke innovatie van Brabant

3.2 Gesprekken met de colleges van de gemeenten in het stedelijk gebied

Tevens is in deze fase door de stuurgroep een ronde langs de gemeenten in het stedelijk gebied gegaan. Deze rondgang heeft tot waardevolle informatie geleid over de wijze waarop andere gemeenten kijken naar de gemeente Son en Breugel en welke mogelijkheden zij zien in de toekomst voor de gemeente Son en Breugel.

- Positieve waardering inzet Son en Breugel in de regio
De inzet van Son en Breugel in de regio wordt herkend en positief beoordeeld. De gemeente wordt als een krachtige partner gezien die enkele troeven heeft (Ekkersrijt, goed leefklimaat, sterke vitale gemeenschap, bestuurlijk stabiel). De gemeente heeft in het stedelijk gebied wat te bieden.
- Invulling geven aan gemeenschapszin is belangrijke randvoorwaarde
In de meeste gesprekken kwam aan bod dat er vanuit de gedachte “van gemeente naar gemeenschap” wordt geredeneerd. Een kleinere gemeente die dichtbij de inwoners staat kan toegevoegde waarde hebben (dichtbij, weten wat er leeft, gemeenschap en gemeente komen grotendeels overeen, hoge mate van democratische legi-

timatie in verhouding tot grotere gemeenten, etc.). Ook de kwaliteit van de organisatie door de beperkte capaciteit van kleine gemeenten wordt niet als een struikelpunt gezien; juist daar is door middel van meerschalligheid in samenwerking op verschillende terreinen winst in te boeken.

- Vorm volgt inhoud
Uit de gesprekken komt naar voren dat men gezamenlijk inhoud wil geven aan de lokaal overstijgende taken. Welke zijn dat en hoe geef je daar op een eenvoudige en slimme wijze vorm aan, is de hoofdvraag. Sterk institutionaliseren ligt niet voor de hand, maar er is wel een oplopende schaal waar te nemen, die herkenbaar terugkomt in de oordeelvormingsnotitie over de samenwerkingsvormen: gezamenlijke opgaven benoemen en afstemmen, via bestuurlijke aandachtsvelden en trekkers (werkplaatsen), tot differentiatie in bevoegdheden (meerdere A en B gemeenten) tot een gemandateerde stad met randgemeenten of een gemandateerd stedelijk gebied.
- Dommelvallei demografisch en geografisch niet vanzelfsprekend
Dommelvallei wordt (zeker op de strategische / tactische opgaven) niet als een vanzelfsprekende geografische en demografische eenheid gezien. Wel als het gaat om de groene long, maar dat behoeft minder bestuurlijke aandacht dan de aandacht voor de sterke relatie tussen randgemeenten en stad op heel andere gebieden.

4. Opties

In dit hoofdstuk beschrijven we de mogelijke opties en zetten deze af tegen de criteria. Daarmee brengen we de afwegingen in kaart.

1 Zelfstandigheid: splendid isolation

2 Noord: Sint Oedenrode

- A. Intensieve bestuurlijk en ambtelijke samenwerking
- B. Tactische samenwerking op economisch en natuur

3 West: Best

- A. Intensieve bestuurlijk en ambtelijke samenwerking
- B. Strategische tactische samenwerking in stedelijk gebied, MRE en grensdossiers

4 Zuid: Eindhoven en stedelijk gebied

- A. Strategische samenwerking in stedelijk gebied (bestuurlijke samenwerking)
- B. Inhoudelijke samenwerking in stedelijk gebied (ambtelijke krachtenbundeling)
- C. Ambtelijke samenwerking c.q. ambtelijke fusie Eindhoven
- D. Bestuurlijke fusie Eindhoven

5 Oost: Nuenen en Geldrop Mierlo

- A. Uitbreiding bedrijfsvoering met uitvoeringstaken
- B. Beleidsmatige samenwerking
- C. Versterking bestuurlijke samenwerking
- D. Ambtelijke fusie (alleen als voorportaal voor bestuurlijke fusie)
- E. Bestuurlijke fusie met Nuenen
- F. Bestuurlijke fusie met Nuenen en Geldrop Mierlo

4.1 Uitwerking opties:

1. **Volledig zelfstandig: splendid isolation**

Beschrijving optie:

De gemeente trekt zich terug uit zoveel mogelijk niet verplichte samenwerkingsverbanden en gaat op eigen kracht en eigen democratisch mandaat verder. Alleen waar noodzakelijke verbandingen zijn wordt er overleg gepleegd met regiogemeenten, waarbij eigen kracht en belang voorop staan en de positie in de regio geënt is op een zelfstandige entiteit met eigen identiteit en voldoende vermogen om op eigen benen te staan.

Onderbouwing

Son en Breugel is een sterke gemeente die veel eigen kracht heeft. Een sterke gemeenschap met een hoge sociale cohesie en maatschappelijke betrokkenheid. Voor een deel is Son en Breugel zelfvoorzienend en voor een deel maakt het gebruik van met name Eindhoven voor overige voorzieningen.

Toetsing criteria

Draagvlak --

Er is zeer beperkt draagvlak voor deze optie gelet op de belangrijke positie die deze gemeente (samen met een aantal andere randgemeenten) in de regio Brainport inneemt. Volledig afsluiten betekent ook deze positie ondermijnen. Het belang en de positie van de gemeente in de regio wordt volledig ontkend en alleen al om die reden is er vrijwel geen draagvlak voor deze optie. Voorts staat dit haaks op de beeldvorming over deze gemeente, die juist een sterke relatie met andere gemeenten en met name Eindhoven en Nuenen in deze regio heeft.

Democratische legitimatie +/-

In democratisch opzicht is deze optie goed te realiseren, zeker omdat in alle facetten van inspraak, participatie en medezeggenschap van inwoners eenvoudig te realiseren is. Tevens zijn er nauwelijks samenwerkingsverbanden waar een deel van de autonome taakuitoefening van de gemeente wordt afgestaan waardoor controle op die samenwerkingsverbanden die er nog zijn eenvoudig is. Voor alle andere taken is er een directe verantwoordingsstelsel in de gemeente.

In een opzicht is deze variant niet democratisch; de belangen van de inwoners worden louter vertaald in lokale belangen, terwijl de belangen van inwoners per definitie niet lokaal gebonden zijn. Door het ontkennen van het bestaan van een regio en samenwerkingen kan de gemeenten maar zeer beperkt de belangen van inwoners die over de grens van de gemeente gaan behartigen; denk bijvoorbeeld aan (openbaar) vervoer, voorzieningen waarvan men nu afhankelijk is van andere gemeenten zoals scholen en dergelijke.

Nabijheid Bestuur ++

Zowel fysieke, bestuurlijke en zichtbare nabijheid zijn met deze optie te realiseren. Het bestuur staat dichtbij de inwoner in alle opzichten en kan gebruikmaken van alle facetten van nabijheid.

Krachtige regio --

Deze optie ontkent het bestaan van een regio en de samenhang tussen gemeenten in een regio. De gemeente levert vrijwel geen bijdrage aan de regio of in samenwerking met buurgemeenten en als er een bijdrage geleverd moet worden, dan puur vanuit lokaal belang geredeneerd. Er wordt in geen enkel geval aan dit criterium voldaan.

Sterke organisatie --

Volledige zelfstandigheid betekent geen afhankelijkheid van anderen voor de uitvoering van de taken van de gemeente. Dit doet afbreuk aan de flexibiliteit van de organisatie en de mogelijkheid om op een robuuste wijze vorm te geven aan de uitvoering van taken.

Conclusie

Volledige zelfstandigheid is geen reële optie. Ten eerste omdat het bestaan van een regio wordt ontkend en genegeerd. Een geïsoleerde positie is gelet op de beeldvorming over deze gemeente (afhankelijkheidsrelaties in de regio, met name Eindhoven) en gelet op de criteria (democratische legitimatie, krachtige regio en sterke organisatie) niet wenselijk.

2. Noord: Sint Oedenrode

Opties:

- A. Intensieve bestuurlijke en ambtelijke samenwerking
- B. Tactische en strategische samenwerking op enkele inhoudelijke thema's

Beschrijving opties:

- A. Intensieve (ambtelijke en bestuurlijke) samenwerking met Sint Oedenrode. Zowel op bestuurlijk als ambtelijk niveau krachten bundelen op verschillende taakvelden. Sint Oedenrode nadrukkelijk betrekken bij de regio en de brugfunctie van Son en Breugel tussen Stad en Achterland versterken.
- B. Samenwerking in relatie tot Brainport (Son en Breugel is voor Meijerijstad de brug) en op gebied van natuur (verbinding het Groene Woud en Rijk van Dommel en Aa)

Onderbouwing

Er is vanwege de herindeling geen mogelijkheid meer om een intensieve samenwerking met Sint Oedenrode te starten. Hierdoor vervalt deze optie.

De gemeente Son en Breugel is een belangrijke verbinding tussen de gemeenten in de te vormen Meijerijstad en Brainport. Zowel op het gebied van natuur als economie zijn er mogelijkheden om op enkele terreinen samenwerking te zoeken. Op korte termijn is er zeer beperkt animo voor dergelijke samenwerking, gelet op de gerichtheid van Sint Oedenrode op Meijerijstad, maar in de toekomst is dit bespreekbaar in het kader van Het Groene Woud.

Toetsing criteria

Voor zowel optie A. als B. geldt:

Draagvlak --

Geen draagvlak bij Sint Oedenrode gelet op de herindeling en daarmee geen optie meer, daarmee vervalt ook de toetsing aan de andere criteria.

Conclusie

Intensieve samenwerking met Sint Oedenrode niet meer mogelijk.

Het is goed om de relatie met Sint Oedenrode warm te houden gelet op de thema's waar samenhang en samenwerking mogelijk is, maar de winst is beperkt en op langere termijn gelet op de herindeling. Evaluatie van de mogelijkheden om op de twee velden samenwerking te realiseren is een jaar na de herindeling van Sint Oedenrode goed mogelijk. Voor nu geen reële optie om op grote schaal een versterking van de bestuurlijke slagkracht van de gemeente Son en Breugel.

3. West: Best

Opties:

- A. Intensieve bestuurlijke en ambtelijke samenwerking
- B. Tactische en strategische samenwerking op inhoudelijke thema's

Beschrijving opties A en B:

- A. Op zowel bestuurlijk als ambtelijk niveau een intensieve samenwerking met de gemeente Best (en eventueel andere gemeenten waar nu al mee wordt samengewerkt, zoals Nuenen en Geldrop-Mierlo) om zo tot een grotere slagkracht te komen.
- B. Op inhoudelijke thema's zoals economie en natuur sterker de strategische (samen optrekken in de regio) en tactische (met elkaar) verbindingen leggen.

Onderbouwing

Een intensieve samenwerking met Best over de Noordvleugel van het stedelijk gebied zorgt voor sterke gebundelde krachten zowel lokaal als in de regio. Best en Son en Breugel hebben op een aantal punten vergelijkbare belangen, vooral vanuit economisch perspectief. Daarnaast ligt tussen de gemeenten een belangrijke groene long met de Sonse Heide, die gezamenlijk verder voor natuur en toerisme geëxploiteerd kan worden als onderdeel van het Groene Woud. Hetzelfde geldt voor de (recreatieve) verbinding ten zuiden van het kanaal. Op dit moment wordt Best niet als een natuurlijke partner beschouwd. Uit de regionale gesprekken blijkt ook dat Best nadrukkelijk de samenwerking met Veldhoven (en partieel andere gemeenten) zoekt. Het vereist een flinke investering in de relatie om naar een intensieve samenwerking te gaan. Zeker ook als er andere partners van Son en Breugel, te weten Nuenen en Geldrop-Mierlo meekomen.

Toetsing criteria

Draagvlak –

In oorsprong is de relatie tussen Best en Son en Breugel altijd zeer beperkt geweest. Dit maakt dat er weinig animo is om een intensieve samenwerking op te starten.

Democratische legitimatie

- A. Een intensieve samenwerking legt druk op de democratische legitimatie: -
- B. Een strategische/tactische samenwerking is eenvoudiger te regelen en kan zonder veel impact op de invloed, sturing en controle van de raad: +/-

Nabijheid Bestuur

Met een samenwerking op bestuurlijke en ambtelijk niveau of tactisch strategisch is er beperkt invloed op de nabijheid. Dit geldt voor optie A. en B. +/-

Krachtige regio

- A. Best is qua type gemeente enigszins vergelijkbaar met Son en Breugel; het ligt aan belangrijke verkeersaders en kent economische sterke motoren in de gemeente. Door stevige samenwerking kan er op meer punten een versterking bereikt worden die een effect op de regio heeft, juist omdat vanuit de integrale gedachte gewerkt wordt. +
- B. Strategische en tactische samenwerking vanuit een beperkte set eigen en gedeelde belangen is niet perse van meerwaarde voor de gehele regio. +/-

Sterke organisatie

- A. Een sterke bestuurlijke en ambtelijke samenwerking heeft positieve invloed op de kwaliteit en vermindering van kwetsbaarheid van de organisatie. +
- B. Er is beperkte invloed op de organisatie bij dit type samenwerking. -

Conclusie

Gelet op de huidige verhouding met Best, de mogelijkheden en de keuze van Best voor samenwerking met o.a. Veldhoven aan de westzijde is een samenwerking met Best niet voor de hand liggend, anders dan in het stedelijk gebied of op enkele afzonderlijke terreinen. Wel is het een reële mogelijkheid om een samenwerking op te starten als de gemeenten samen een investering hiertoe willen doen, zeker ook gelet op de mogelijkheden en overeenkom-

sten tussen de beide gemeenten. De meerwaarde van een dergelijke samenwerking, mede in verhouding tot de huidige samenwerkingen, is beperkt en kan uiteindelijk beter in relatie tot het stedelijk gebied gezien worden.

4. Zuid: Eindhoven en stedelijk gebied

Opties:

- A. Strategische samenwerking in stedelijk gebied
- B. Inhoudelijke samenwerking in stedelijk gebied
- C. Ambtelijke samenwerking c.q. fusie met Eindhoven
- D. Bestuurlijke fusie met Eindhoven

Beschrijving optie:

- A. Strategische samenwerking in stedelijk gebied
Door een sterke samenwerking te organiseren, waarbij zoveel mogelijk een directe invloed vanuit de lokale gemeenschappen op regionaal beleid is, kan op strategisch niveau invulling aan lokale en regionale behoeften gegeven worden. Een intensivering van de samenwerking van alle partijen in het stedelijk gebied, met daarbij een overdracht van taken, behoort tot de mogelijkheden.
- B. Inhoudelijke samenwerking in stedelijk gebied
Ambtelijke samenwerking tussen de deelnemende gemeenten in het stedelijk gebied om regionale en lokale belangen ambtelijk gezamenlijk voor te bereiden.
- C. Ambtelijke samenwerking / fusie met Eindhoven
Verdergaande inhoudelijke samenwerking op ambtelijk niveau waarbij er ambtenaren in regionaal verband gaan werken
- D. Bestuurlijke fusie met Eindhoven

Onderbouwing

- A. Strategische samenwerking in stedelijk gebied
De noodzaak om in het stedelijk gebied een samenwerking aan te gaan wordt door alle gemeenten in de regio onderkend. Er is een grote samenhang in economie, werkgelegenheid, woonklimaat en voorzieningen die op elkaar afgestemd kunnen worden. Een regio die zich integraal inzet om een samenhangend stelsel van voorzieningen, werkgelegenheid en woonklimaat te bieden is van belang voor de inwoners en de gemeenten zijn er bij gebaat als de gemeente sterk is.
Door een sterke samenwerking te organiseren, waarbij zoveel mogelijk een directe invloed vanuit de lokale gemeenschappen op regionaal beleid aanwezig is, kan op strategisch niveau invulling aan lokale en regionale behoeften gegeven worden. Een intensivering van de samenwerking tussen alle partijen in het stedelijk gebied met daarbij een overdracht van taken behoort tot de mogelijkheden.
- B. Inhoudelijke samenwerking in stedelijk gebied
Een versterking van de ambtelijke samenwerking op deelterreinen in het stedelijk gebied, zoals vervoer, economie, voorzieningen (cultuur, sport, recreatie, onderwijs en welzijn) kan leiden tot betere afstemming van beleid op elkaar. Tevens wordt de eigen organisatie versterkt door kwaliteit en inhoudelijke denkkracht te bundelen. Nadeel is wel dat de eigenheid van beleid onder druk kan komen te staan.
- C. Ambtelijke samenwerking / ambtelijke fusie met Eindhoven
Een verdergaande samenwerking tussen de ambtelijke organisatie heeft als groot voordeel dat er een vermindering van kwetsbaarheid en verhoging van kwaliteit plaatsvindt. Een dergelijke gastheerconstructie (al dan niet een volledige overdracht van ambtenaren) kan een enorme impuls zijn voor het lokale beleid vanwege de kwaliteit en mogelijkheden die de organisatie van Eindhoven biedt. Nadeel is wel dat de eigenheid van beleid onder druk kan komen te staan.
- D. Bestuurlijke fusie
Een bestuurlijke fusie met Eindhoven is een logische optie omdat Son en Breugel in alle opzichten erg nauw verweven is met Eindhoven en vice versa. Ekkersrijt ligt im-

mers op de grens van Eindhoven en ook qua voorzieningenniveau maken de inwoners veel gebruik van faciliteiten van Eindhoven.

Toetsing criteria

Draagvlak

- A. Strategische samenwerking in stedelijk gebied +
In de regio is veel draagvlak voor een versterking van strategische samenwerking. Alle gemeenten onderkennen het belang en de urgentie. Aandachtspunt is in hoeverre dit impact heeft op lokale beleidsruimte en hoe een directe vorm van invloed voor inwoners gerealiseerd kan worden.
- B. Inhoudelijke samenwerking in stedelijk gebied +/-
Met het ontbinden van het SRE en het omvormen naar het MRE is ook het ondersteunende bureau met ambtenaren ingeperkt. De ervaringen met het SRE kunnen van invloed zijn op het draagvlak voor deze optie. Desalniettemin is er duidelijk een meerwaarde te behalen volgens de verschillende geraadpleegde gemeenten.
- C. Ambtelijke samenwerking c.q. fusie met Eindhoven --
Er is bij de organisatie van Son en Breugel geen animo voor een ambtelijke fusie met Eindhoven. Een ambtelijke samenwerking is een mogelijkheid. Wel moet dan goed gekeken worden naar de reeds gestarte samenwerking in de Dommelvallei. Ook zijn er nu inhoudelijk weinig thema's waarin er specifiek met Eindhoven op ambtelijk niveau wordt samengewerkt; dit vergt daarmee dus nog een investering op de relatie.
- D. Bestuurlijke fusie met Eindhoven -
Een bestuurlijke fusie met Eindhoven kent voorstanders vanwege het behoren tot een grote stad waardoor er ook meer mogelijkheden zijn. Dit is geen sterk geluid.

Democratische legitimatie

- A. Strategische samenwerking in stedelijk gebied -
Een van de kenmerken die we voorstaan is een directere link tussen de regio en inwoners te leggen. Een voorbeeld zou kunnen zijn een directe verkiezing van de afgevaardigden op regionaal niveau zodat belangafwegingen ook direct lokaal beïnvloed zouden kunnen worden. Als een directe link tussen inwoners en regio niet gerealiseerd kan worden kan de democratische legitimatie meer onder druk komen te staan.
- B. Inhoudelijke samenwerking in stedelijk gebied -
Een sterkere samenwerking op ambtelijk niveau vraagt om een heel duidelijke balans tussen lokale en regionale belangen. De invloed van een gemeente op de regionale processen is per definitie beperkt en vraagt aandacht.
- C. Ambtelijke samenwerking c.q. fusie met Eindhoven +/-
Een ambtelijke fusie heeft impact op de wijze waarop beleidsruimte voor de gemeente verankerd blijft.
- D. Bestuurlijke fusie met Eindhoven +
Een bestuurlijke fusie leidt niet tot een afname van de democratische legitimatie, sterker nog deze is geborgd voor zowel lokale als een aantal bovenlokale thema's via de gemeenteraad van Eindhoven.

Nabijheid Bestuur

- A. Strategische samenwerking in stedelijk gebied +/-
Een sterke bestuurlijke samenwerking hoeft geen impact te hebben op de nabijheid, zolang er een duidelijk zichtbare balans tussen de investeringen op regionaal en lokaal niveau is.
- B. Inhoudelijke samenwerking in stedelijk gebied +
De nabijheid van het bestuur is onveranderd met een ambtelijke samenwerking op regionaal niveau; wel is er aandacht nodig voor de balans voor de ambtelijke betrokkenheid bij lokale en regionale zaken, met als voordeel dat er een versterking moge-

lijk is doordat lokale belangen direct op regionaal niveau ambtelijk opgepakt kunnen worden.

- C. **Ambtelijke samenwerking c.q. fusie met Eindhoven -**
Een ambtelijke samenwerking kent dezelfde aandachtspunten zoals bij inhoudelijke samenwerking op stedelijk gebied, met als uitdrukkelijk nadeel dat de aandacht voor de lokale belangen van Son en Breugel in het grotere geheel van Eindhoven veel sneller kunnen ondersneeuwen.
- D. **Bestuurlijke fusie met Eindhoven --**
De nabijheid van bestuur neemt sterk af omdat het bestuur gecentreerd is in Eindhoven en slechts zeer beperkt aandacht heeft voor een gemeenschap die kleiner is dan de meeste wijken van de stad.

Krachtige regio

- A. **Strategische samenwerking in stedelijk gebied ++**
Deze variant draagt bij aan een krachtige regio waarbij de belangen van de verschillende gemeenschappen in het stedelijk gebied meegewogen kunnen worden en tegelijkertijd regionale belangen op lokaal niveau vertaald kunnen worden. Deze wisselwerking is essentieel voor het slagen van een regio.
- B. **Inhoudelijke samenwerking in stedelijk gebied +**
Met een versterking van de ambtelijke samenwerking bereik je veel op regionaal niveau zoals ook bij de strategische samenwerking. Wel ben je nog steeds afhankelijk van de lokale afwegingen en in hoeverre deze regionale belangen meegenomen worden.
- C. **Ambtelijke samenwerking c.q. fusie met Eindhoven+**
Een ambtelijke samenwerking of fusie is overwegend positief voor de regio, omdat er meer afstemming en wisselwerking tussen stedelijk beleid van Eindhoven en randgemeentebeleid kan plaatsvinden.
- D. **Bestuurlijke fusie met Eindhoven +**
Een bestuurlijke fusie kan helpen om een sterkere regio te creëren. Van belang hierbij is dat de belangenafweging van de regio nu deels in de gemeente Eindhoven zelf plaatsvindt, terwijl er nog steeds randgemeenten blijven die een belangrijke rol in het stedelijk gebied innemen. Het opent in ieder geval een poort naar de nieuwe gemeente Meijerijstad vanuit Eindhoven, omdat er een directe grens tussen de twee gemeenten ontstaat. De keerzijde van het incorporeren van een randgemeente in een regio in een stad is, dat in een stad goed gekeken moet worden naar de meerwaarde van een randgemeente en op welke wijze de positieve elementen zoveel mogelijk behouden kunnen blijven.

Sterke organisatie

- A. **Strategische samenwerking in stedelijk gebied +**
Een sterke bestuurlijke samenwerking heeft positieve invloed op de kwaliteit en vermindering van kwetsbaarheid van de organisatie bij juiste prioritering en bestuurlijke coördinatie. Gemeenten kunnen ambtelijke voorbereiding met elkaar samen invulling geven waardoor de kwaliteit verbeterd kan worden. Het vermindert echter de kwetsbaarheid niet.
- B. **Inhoudelijke samenwerking in stedelijk gebied ++**
Een ambtelijke samenwerking op regionaal niveau kan een uitstekende wisselwerking zijn tussen lokale behoeften met kwaliteiten op hogere schaal. Daarmee vermindert je ook de kwetsbaarheid, zeker als de lokale verankering sterk blijft.
- C. **Ambtelijke samenwerking cq fusie met Eindhoven ++**
De kwaliteit en kwetsbaarheid zijn met een ambtelijke samenwerking sterk gereduceerd doordat geleund kan worden op het ambtelijk arsenaal dat in Eindhoven aanwezig is. Aandachtspunt dient wel de coördinatie tussen de gemeente Son en Breugel en de ambtelijke organisatie in Eindhoven zijn.

D. Bestuurlijke fusie met Eindhoven +

Hoewel de winst vergelijkbaar is met die van ambtelijke samenwerking of fusie is er een groot nadeel en dat is dat de ambtenaren niet meer specifiek voor de gemeenschap in Son en Breugel werken, maar onderdeel zijn van de gehele organisatie, waardoor kwaliteit en lokaliteit in het geding kunnen zijn en de kracht van de organisatie door de omvang iets afgezwakt wordt.

Conclusie

Voor alle opties, behalve de ambtelijke samenwerking c.q. fusie met Eindhoven, blijkt uit de toetsing met de criteria dat dit goede mogelijkheden biedt voor de versterking van de regio. Met name de strategische samenwerking in het stedelijk gebied springt eruit als een positieve optie om daarmee de lokale en regionale belangen zo goed mogelijk met elkaar te kunnen verbinden.

5. Oost: Nuenen en Geldrop-Mierlo

Opties

A. Uitbreiding bedrijfsvoering met uitvoeringstaken

De Dienst Dommelvallei die sinds 2014 van start is gegaan heeft reeds een groot aantal bedrijfsvoeringstaken overgenomen. Deze optie beoogt het verder opnemen van bedrijfsvoeringstaken en het aanvullen met enkele uitvoeringstaken om zo op grotere schaal efficiëntie te boeken.

B. Beleidsmatige samenwerking

Naast bedrijfsvoeringstaken en uitvoeringstaken is het ook mogelijk om in de Dommelvallei intensiever samen te werken op verschillende beleidsvelden

C. Versterking bestuurlijke samenwerking

In de Dommelvallei kan een bestuurlijk platform helpen om bovenlokale belangen tussen de gemeenten op te pakken. Ook kan gezamenlijk in breder, stedelijk gebied waar mogelijk meer gezamenlijk opgetrokken worden.

D. Ambtelijke fusie

Het is mogelijk om alle taken, beleid, uitvoering en bedrijfsvoering in een ambtelijke organisatie voor de drie gemeenten onder te brengen. Deze ambtelijke fusie vergt wel enige coördinatie en regie vanuit de afzonderlijke gemeenten om de politieke vertaling naar de organisatie te maken en te prioriteren (minimale staf met in ieder geval de griffier en gemeentesecretaris)

E. Bestuurlijke fusie met Nuenen

F. Bestuurlijke fusie met Nuenen en Geldrop-Mierlo

Onderbouwing

A. Uitbreiding bedrijfsvoering met uitvoeringstaken

Een uitbreiding van de bedrijfsvoeringsorganisatie past in de huidige positieve ervaringen met de Dienst Dommelvallei en mede gelet op de komende evaluatie is een uitbreiding van taken een logische stap. Hiermee wordt op bedrijfsvoeringstaken en waar mogelijk ook op uitvoerende taken een efficiencyslag gemaakt alsmede de kwetsbaarheid op die taken verminderd. De kwaliteit van uitvoering kan hiermee ook versterkt worden. Denk bijvoorbeeld aan back office taken in het sociaal domein of onderhoud openbare ruimte. Gelet op de taken en opgaven voor de gemeenten in de Dommelvallei zijn hier nog ontwikkelingen mogelijk.

B. Beleidsmatige samenwerking

Naast een uitbreiding van taken op de bedrijfsvoering en eventueel uitvoerende taken is het ook mogelijk om op bepaalde beleidsmatige taken de krachten te bundelen. Zeker gelet op de transformatie in het sociaal domein en de verdere uitrol van de omgevingswet die er aan komt, is het bundelen van bepaalde expertise een versterking van de kwaliteit en vermindering van de kwetsbaarheid bij de beleidsmatige taken. Daarnaast kan er door de samenwerking een kruisbestuiving door kennisdeling ontstaan en is het mogelijk

om flexibel medewerkers in te zetten bij de gemeenten naar gelang de taken die bij een bepaalde gemeente expertise of vaardigheden vragen.

C. Versterking bestuurlijke samenwerking

Daar waar er bovenlokale belangen zijn tussen de gemeenten is een bestuurlijk platform (al dan niet via de Wgr) een mogelijkheid om deze belangen bestuurlijk gezamenlijk op te pakken. Denk hierbij aan recreatie, toerisme (Dommelvallei), economie, huisvesting en werkgelegenheid (Brainport). Ook kunnen de gemeenten met een gezamenlijk platform sterker optreden in het stedelijk gebied waar er gezamenlijke belangen liggen.

D. Ambtelijke fusie

In het verlengde van samenwerking op organisatieonderdelen is het ook mogelijk om een ambtelijke fusie aan te gaan in de Dommelvallei. Hiermee versterk je de organisatiekracht. De gezamenlijke organisatie wordt bijvoorbeeld door regievoerders van de afzonderlijke gemeenten aangestuurd die politieke wensen vertalen in opdrachten aan de organisatie.

E. Bestuurlijke fusie met Nuenen

Nuenen en Son en Breugel lijken in veel opzichten op elkaar. De bevolkingssamenstelling, grootte, demografische kenmerken, sociale samenhang (onderling en ook in enige mate met elkaar, zoals Nederwetten en Son en Breugel, die verenigingen delen). Ook de belangen in de regio liggen regelmatig dicht bij elkaar hetgeen het een logische partner maakt.

F. Bestuurlijke fusie met Nuenen en Geldrop-Mierlo

Een fusie tussen de Dommelvalleigemeenten is een optie aangezien er al een goede samenwerking is tussen de gemeenten. Het ligt wel minder voor de hand dan alleen een fusie met Nuenen, gelet op de verschillen tussen Geldrop-Mierlo en de andere twee gemeenten. De samenhang tussen de gemeenten is beperkt, zeker omdat Geldrop-Mierlo meer dan de andere gemeenten georiënteerd is op Helmond en een andere bevolkingssamenstelling en sociale samenhang kent. Een fusie betekent evenwel een sterke gemeente tussen Helmond en Eindhoven die een sterke rol in de regio kan spelen.

Toetsing criteria

Draagvlak

A. Uitbreiding bedrijfsvoering met uitvoeringstaken ++

Voor een aanvulling van taken bij de bedrijfsvoering is draagvlak bij de organisatie. Het is een logisch gevolg op de ingegane weg.

B. Beleidsmatige samenwerking +

Op thema's wordt al samengewerkt en er bestaat wel enige wens om dit nader te intensiveren en vorm te geven. Wel moet gekeken worden naar de balans tussen lokaal en gezamenlijkheid.

C. Versterking bestuurlijke samenwerking +/-

Tussen de besturen is de relatie tussen de gemeenten overwegend goed. Op basis van de relatie is er zeker de mogelijkheid om een versterking van de bestuurlijke samenwerking te overwegen. Aandachtspunt is in hoeverre de inhoudelijke lokale en bovenlokale belangen overeenkomen.

D. Ambtelijke fusie -

Binnen de organisatie en het college van Son en Breugel bestaat hier weinig animo voor. Het wordt teveel als een extra opstap voor een herindeling gezien. Liever ziet men dan meteen een bestuurlijke fusie

E. Bestuurlijke fusie Nuenen +/-

Als mogelijke optie in de nabije toekomst, met inachtneming dat dit in een gefaseerd proces gaat waarbij eerst naar de mogelijkheden van samenwerking wordt gekeken om de organisatie en de regio te versterken, wordt deze optie gezien als een versterking van de regio als geheel. Daarbij moet een dergelijke fusie niet op zichzelf staan

om de regio daadwerkelijk te versterken maar zou in de gehele regio gekeken moeten worden naar de verhouding centrumgemeente en randgemeenten.

- F. Bestuurlijke fusie Nuenen en Geldrop Mierlo --
Er is minder logische samenhang tussen Geldrop-Mierlo en Nuenen en Son en Breugel waardoor deze optie niet in het verlengde van de vorige optie gezien moet worden. Als een dergelijke fusie al aan de orde is na een gefaseerd proces dan nog is de onderlinge samenhang een aandachtspunt. Een tweede belangrijk punt is dat Geldrop-Mierlo van zelfstandigheid uitgaat en deze optie niet voor de hand liggend is in de huidige situatie.

Democratische legitimatie

- A. Uitbreiding bedrijfsvoering met uitvoeringstaken +/-
De samenwerking op bedrijfsvoeringstaken dan wel op uitvoeringstaken heeft beperkt invloed op de controle en kaders vanuit de raad. Dit omdat het om taken van het college gaat en de interne verantwoordingssystematiek in beginsel voldoende is.
- B. Beleidsmatige samenwerking -
Bij beleidssamenwerking kan de democratische legitimatie onder druk komen te staan doordat er door de samenwerking meer neiging naar harmonisatie kan ontstaan. Het is voor de raad belangrijker om in deze processen de kaders en controle op die taken scherp te houden.
- C. Versterking bestuurlijke samenwerking -
Met een bestuurlijke samenwerking dient altijd scherp gekeken worden naar de democratische legitimatie. Dit is in de opstelling van de samenwerkingsstatuten te regelen en vergt een sterke rol van de raad om in kaders en controle scherp te blijven. Het is te allen tijde een aandachtspunt.
- D. Ambtelijke fusie +/-
In beginsel hoeft een ambtelijke fusie niet te leiden tot een vermindering van de democratische legitimatie, maar net zoals bij samenwerking op beleid geldt de neiging van harmonisatie. Voorts is de directe invloed vanuit het bestuur op de ambtelijke organisatie vaak praktisch gezien een stuk minder omdat de ambtenaren meer op een afstand zitten.
- E. Bestuurlijke fusie Nuenen +
Een bestuurlijke fusie is per definitie een versterking van de democratische legitimatie ten opzichte van samenwerking. Wel vraagt dit aandacht voor de belangen van de verschillende gemeenschappen.
- F. Bestuurlijke fusie Nuenen en Geldrop Mierlo +
Hiervoor geldt dezelfde redenering als bij de optie onder E.

Nabijheid Bestuur

- A. Uitbreiding bedrijfsvoering met uitvoeringstaken +
De nabijheid van bestuur zal weinig effect hebben met het organiseren van bedrijfsvoeringstaken en bepaalde uitvoeringstaken in een samenwerking. De kern is immers dat het aanspreekpunt van de thema's die er in de uitvoering toe doen altijd bij de gemeente blijven. Deze zijn dan opdrachtgever voor deze taken.
- B. Beleidsmatige samenwerking +/-
Ook voor een beleidsmatige samenwerking is er in principe weinig effect, zolang er een borging is van lokale uitgangspunten, randvoorwaarden en principes die leidend zijn bij de beeldvorming. Wel is het belangrijk om aandacht te hebben voor het harmoniserend effect dat een samenwerking op beleid kan hebben.
- C. Versterking bestuurlijke samenwerking -
De nabijheid kan in het geding komen als er veel lokale belangen ingewisseld worden voor regionaal belang.

- D. Ambtelijke fusie +/-
Een ambtelijke fusie kent voor nabijheid vrijwel dezelfde aandachtspunten als bij de democratische legitimatie.
- E. Bestuurlijke fusie Nuenen +/-
Hoewel het effect niet hetzelfde zal zijn als bij een fusie met Eindhoven zal de nabijheid afnemen bij een bestuurlijke fusie. Het is belangrijk dat tijdens een fusieproces hier expliciet aandacht aan besteed wordt.
- F. Bestuurlijke fusie Nuenen en Geldrop Mierlo +/-
Hiervoor geldt dezelfde redenering als bij de optie onder E.

Krachtige regio

- A. Uitbreiding bedrijfsvoering met uitvoeringstaken +/-
De regio wordt niet of nauwelijks versterkt met een verdere versterking met uitvoeringstaken omdat deze taken nauwelijks van invloed zijn op regionale schaal. Wel dragen deze in algemene zin bij aan de versterking van de dienstverlening van gemeenten in een regio.
- B. Beleidsmatige samenwerking +
Met een versterking op beleid kan de invloed op de regio en de effecten van een regio beter over en weer vertaald worden. Een sterke ambtelijke samenwerking op enkele beleidsterreinen kan hiertoe goed bijdragen.
- C. Versterking bestuurlijke samenwerking +
Met een versterking op de bestuurlijke samenwerking is het mogelijk om niet alleen bovenlokale belangen gezamenlijk adequaat op te pakken, maar ook gezamenlijk beter op te trekken in de regio om het gezamenlijk belang stevig in te brengen.
- D. Ambtelijke fusie +/-
Een ambtelijke fusie heeft beperkt invloed op de versterking in een regio. Wel kan de kwaliteit van de ambtelijke inbreng door de samenwerking bijdragen aan de regionale beleidsvorming, zeker als deze een gezamenlijk karakter kent. Aandachtspunt is wel de balans tussen lokale en regionale afweging.
- E. Bestuurlijke fusie Nuenen +
Het effect van een bestuurlijke fusie is positief op de versterking van de regio. Door de krachtenbundeling ontstaat er een grotere en daarmee op regionale schaal krachtiger gemeente, die vanuit die hoedanigheid meer gewicht in de regionale schaal kan brengen. Sterke randgemeenten dragen per definitie bij aan een sterke regio. Een bestuurlijke fusie kan de regio helpen om op meerdere vlakken haar rol in (inter)nationaal perspectief te spelen, waarbij uitgangspunten zijn de lokale kernwaarden en verworvenheden die de randgemeenten zo uniek voor de centrumgemeente maken.
- F. Bestuurlijke fusie Nuenen en Geldrop Mierlo +
Hiervoor geldt dezelfde redenering als bij de optie onder E.

Sterke organisatie

- A. Uitbreiding bedrijfsvoering met uitvoeringstaken +
Het versterken van de organisatie op basis van uitvoeringstaken en beleidsmatige samenwerking heeft voor die deelterreinen een positief effect op de kwaliteit. Daarnaast wordt de organisatie op die deelterreinen minder kwetsbaar. Nadeel is wel de controle en de verschillende opdrachtgevers die het geheel complex maken.
- B. Beleidsmatige samenwerking +
Hiervoor geldt dezelfde redenering als onder A.
- C. Versterking bestuurlijke samenwerking +/-
Een bestuurlijke samenwerking heeft niet per definitie een positief of negatief effect op de organisatie. Dit hangt af van de mate waarin er aanvullend op het huidige kunnen een beslag op de afzonderlijke organisaties wordt gelegd om in regionaal verband mee te participeren. Een bestuurlijke samenwerking vergt wel een bepaalde

vaardigheid in de organisatie om zowel op lokaal als regionaal niveau goed te kunnen schakelen.

D. Ambtelijke fusie ++

Het versterken van de organisatie op basis van uitvoeringstaken en beleidsmatige samenwerking heeft voor die deelterreinen een positief effect op de kwaliteit en de vermindering van de kwetsbaarheid van de organisaties bij een ambtelijke fusie in zijn totaliteit. Nadeel van een ambtelijke fusie is de controle en de verschillende opdrachtgevers die het complex maken. Dat is bij een samenwerking op uitvoeringstaken en beleid in mindere mate het geval, zeker omdat er nog een staande organisatie per eigen gemeente is. Het effect is in alle gevallen dat er meer specialisme, expertise in huis kan zijn op de verschillende terreinen, maar ook dat mobiliteit en ontwikkeling van personeel versterkt kan worden.

E. Bestuurlijke fusie Nuenen ++

Voor beide fusieprocessen geldt hetzelfde als voor een ambtelijke fusie, met dien verstande dat er slechts één opdrachtgever is waardoor de organisatie in zijn geheel over alle linies versterkt wordt. Aandachtspunt is dat bij een bestuurlijke fusie het ambtelijk fusieproces wel voldoende aandacht moet krijgen om succesvol te kunnen zijn. Uitgangspunt is dat het in dienst zijnde personeel bij de afzonderlijke organisaties gezamenlijk de nieuwe organisatie gaan vormen.

F. Bestuurlijke fusie Nuenen en Geldrop Mierlo ++

Hiervoor geldt dezelfde redenering als bij de optie onder E.

Conclusie

Samenwerking met Nuenen (2004) en Geldrop-Mierlo (2010) op operationeel niveau en bedrijfsvoering kan worden voortgezet en geïntensiveerd. Op strategisch niveau is vastgesteld dat Dommelvallei bestaat uit een aantal kernen in het groene gebied tussen Eindhoven en Helmond. Voor het overige hebben de drie gemeenten op strategisch niveau gezamenlijk belang bij het stedelijk gebied dat desgewenst geïntensiveerd kan worden. Op bestuurlijk niveau is voor Geldrop-Mierlo zelfstandigheid uitgangspunt; Nuenen onderzoekt scenario's waarvan ook bestuurlijke fusie er een is.

4.2. Overzicht opties en analyse

Met deze visuele presentatie van de opties in matrix met criteria analyse is een overzicht gemaakt om de verschillende opties in verhouding tot elkaar te zien. De opties zijn tegen elkaar afgezet en gewogen. Dit betekent dat de opties in verhouding tot elkaar en niet absoluut gewaardeerd zijn.

Opties		Krachtige regio	Sterke organisatie	Nabijheid	Draagvlak	Democratische legitimatie
Zelfstandigheid: Splendid Isolation		--	--	++	--	+/-
Noord	Sint Oedenrode					
	Intensieve bestuurlijke en ambtelijke samenwerking	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	-- Vanwege fusieproces	n.v.t.
	Tactische en strategische samenwerking op inhoudelijke thema's	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	- Vanwege fusieproces	n.v.t.
West	Best					
	Intensieve bestuurlijke en ambtelijke samenwerking	+	+	+/-	- Oriëntatie op Veldhoven Oirshot	-

Opties		Krachtige regio	Sterke organisatie	Nabijheid	Draagvlak	Democratische legitimatie
	Tactische en strategische samenwerking op inhoudelijke thema's	+/-	-	+	- Oriëntatie op Veldhoven Oirshot	+/-
Zuid	Stedelijk gebied en Eindhoven					
	Strategische samenwerking stedelijk gebied	++	+	+/-	+	-
	Inhoudelijke samenwerking stedelijk gebied	+	++	+	+/-	-
	Ambtelijke samenwerking c.q. fusie Eindhoven	+	++	-	--	+/-
	Bestuurlijke fusie Eindhoven	+	+	--	-	+
Oost	Nuenen en Geldrop-Mierlo					
	Uitbreiding bedrijfsvoering met uitvoeringstaken	+/-	+	+	+	+/-
	Beleidsmatige samenwerking	+	+	+/-	+	-
	Versterking bestuurlijke samenwerking	+	+/-	-	+/-	-
	Ambtelijke fusie	+/-	++	+/-	-	+/-
	Bestuurlijke fusie Nuenen	+	++	+/-	+/-	+
	Bestuurlijke fusie Nuenen en Geldrop-Mierlo	+	++	+/-	-- Draagvlak bij GM ontbreekt vooralsnog	+

4.3 Analyse:

Son en Breugel is een gemeente met een grote mate van sociale cohesie die in een economisch aantrekkelijke regio een belangrijke randgemeente is met een relatief rustig woon- en leefklimaat en een sterke economische positie door Ekkersrijt.

Ontwikkelingen

De maatschappelijke trends en ontwikkelingen nopen tot nadenken over de wijze waarop de gemeente haar rol vervult. Met name in de wijze waarop een gemeente zich verhoudt tot haar inwoners en belangenpartijen en zich als een van de spelers in plaats van de regisseur en bestuurder in een netwerk beweegt is van groot belang. Tevens zien we met de decentralisaties in het sociaal domein een kans en uitdaging om als gemeente nog meer op een integrale wijze te werken en thema's met elkaar te verbinden om zo tot samenhangend beleid ten behoeve van de inwoners te komen. Steeds meer zien we ook dat deze werkwijze vraagt om bovenlokale samenwerking.

Organisatie

De gemeente Son en Breugel draagt op dit moment op adequate wijze zorg voor de behartiging van de belangen van inwoners en taakuitoefening op lokaal en op regionaal niveau.

Door de proactieve houding van de gemeente in de regio zorgt het voor een adequate balans tussen lokaal en regionaal belang. De kwaliteit van de organisatie is op dit moment voldoende, maar kwetsbaar gelet op de beperkte hoeveelheid personeel en kwaliteit om deze balans te handhaven. Ook is de huidige werkwijze al gericht op de trends en ontwikkelingen door meer een regisserende gemeente te worden. Gelet op de ontwikkelingen zoals hierboven beschreven is het de vraag in hoeverre deze organisatie ook in de toekomst hiertoe bestendig blijft.

Vooruitkijkend

Er zijn twee aandachtspunten bij het opstellen van een visie op de bestuurlijke toekomst van de gemeente Son en Breugel:

- In hoeverre past de organisatie in de toekomst nog bij de vraagstukken en ontwikkelingen?
- De gemeente Son en Breugel (en alle andere randgemeenten in de regio) is verweven met de regio Eindhoven. Deze verwevenheid gaat zover dat veel lokale belangen ook op regionale schaal spelen; wat betekent de lokale schaal van Son en Breugel voor een versterking van een internationaal concurrerende regio?

5. Conclusie: Advies van college aan raad

Op basis van de verkregen input uit de voorgaande fasen heeft ons college een notitie inclusief voorstel opgesteld voor uw raad voor de besluitvorming. De kern van dit voorstel bestaat uit een gefaseerde aanpak:

1. Samenwerking binnen Dommelvallei; (korte termijn; binnen nu en twee jaar)
2. Samenwerking binnen het stedelijk gebied; (middellange termijn; binnen nu en vier jaar)
3. Visie op bestuurlijke vorm; (lange termijn; vanaf vier jaar)

Bij elke stap is het aan de gemeenteraad om te oordelen en te besluiten over de koers. De visie is gebaseerd het advies van de commissie algemene zaken van 3 juni 2015.

1. Samenwerking binnen Dommelvallei.
Spiegel op de bestuurlijke en ambtelijke organisatie, bestuurlijke en ambtelijke slagkracht. Uit de scan van de adviescommissie Huijbrechts, maar ook uit de regionale verkenning blijkt dat Son en Breugel een krachtige en gezonde gemeente is. De kwaliteit is goed. Uit de politieke consultatie in de commissie AZ blijkt dat het oordeel is dat de organisatie op het gewenste niveau de dienstverlening levert. Maar we moeten wel oog houden voor kwetsbaarheid. Zowel in getal, maar ook in kwaliteit in de vorm van sleutelfiguren, mochten die wegvallen. De ontwikkeling naar regiegemeenten met flexibiliteit, inhuur en samenwerking speelt daar momenteel goed op in. De samenwerking binnen de dienst Dommelvallei verloopt goed. Binnenkort wordt de samenwerking in de Dienst Dommelvallei geëvalueerd, maar we hebben er vertrouwen in dat een goede basis is gelegd, die met andere bedrijfsvoeringzaken vanaf 2016 nog verder geïntensiveerd en verbreed kan worden. De eerdere argumenten van kwaliteit, kwetsbaarheid, kostenreductie en goed werkgeverschap gelden hierbij onverminderd. Deze intensivering kan niet zover gaan dat er een vorm van volledige ambtelijke fusie ontstaat. Op grond van de diverse criteria, zoals draagvlak en democratische legitimatie, wijzen we die af.
2. Samenwerking in het stedelijk gebied.
Zowel in onze Toekomstvisie Son en Breugel 2030 als in het collegeprogramma Samen Duurzaam Verder 2014-2018 is dit een speerpunt. Denken vanuit de regio is in groot belang van Son en Breugel (en andere gemeenten). Het gaat hierbij om be-

stuurlijke slagkracht, prioriteiten en keuzes. In onze huidige positie maken we keuzes met betrekking tot de bestuurlijke en ambtelijke inzet. Dit doen we zowel op lokaal als op regionaal niveau. Met de recente ontwikkelingen en nieuwe die eraan komen; onder andere omgevingswet, decentralisaties, transformatieproces (bestuur en organisatie) richting maatschappij / participatiemaatschappij maar ook het daily urban system en de verdere ontwikkeling daarvan, voorzien we dat in ieder geval meer regionale samenwerking op alle niveaus (vooral strategisch) noodzakelijk is. We gaan er vanuit dat ook de andere gemeenten de grote belangen van het stedelijk gebied onderkennen, gemeentegrensoverschrijdend in het belang van hun eigen inwoners, organisaties en bedrijven, en de voordelen inzien van intensieve en complementaire samenwerking daarbij en zich krachtig willen inzetten voor een sterke regio. Vanuit dat gezamenlijk strategisch belang zijn wij bereid om met andere gemeenten te spreken over overdracht van bevoegdheden op beleidstaken aan de regio met een eigen democratische gekozen bestuursorgaan. Dit kan rechtstreeks door de burgers dan wel getrapd uit de gemeenteraden. We staan open voor andere opties als die door andere gemeenten worden aangedragen.

3. Visie op bestuurlijke vorm:

Proactief handelen door het voortouw te nemen en een heldere keuze die in lijn met de huidige werkwijze en opstelling van de gemeente is. Na de stappen 1 en 2 maakt uw raad de balans op. We beoordelen hoe de gemeenschap van Son en Breugel dan optimaal bediend kan worden en of de samenwerking in de regio voldoet aan onze verwachtingen. We hanteren daarbij criteria als slagkracht, nabijheid en krachtige regio. Samenwerking, zowel binnen Dommelvallei, als binnen het stedelijk gebied, heeft gevolgen voor onze eigen organisatie. Een ambtelijke fusie achten wij daarbij niet gewenst. Om de belangen van de lokale gemeenschap en bedrijven goed te dienen, blijft Son en Breugel vooralsnog een zelfstandige gemeente. Een bestuurlijke fusie binnen het verband van Dommelvallei sluiten wij niet uit, indien daarmee de belangen van de lokale gemeenschap beter gediend zijn.

6. Slot

Met het vaststellen van de visie op de bestuurlijke toekomst van Son en Breugel is het project bestuurlijke toekomst afgerond.

Dit is evenwel tevens het begin van een nieuw traject om nadere invulling en uitvoering te geven aan deze visie. Om uitvoering te geven aan deze visie kunnen de volgende stappen ondernomen worden:

- Op basis van deze visie en de evaluatie van de samenwerking op de Dommelvallei een nadere verkenning te doen naar mogelijkheden om de samenwerking te intensiveren.
- In het stedelijk gebied voor te stellen om een discussie te starten om vanuit de inhoudelijk thema's te kijken welke mogelijkheden er zijn voor een sterkere democratische verankering in de regio. Vanuit Son en Breugel brengen we in een dergelijke discussie in ieder geval een voorstel in om te experimenteren met directere vormen van democratie en afvaardiging op het niveau van het stedelijk gebied.

Tot slot draagt het college zorg om de visie van de gemeente Son en Breugel op haar bestuurlijke toekomst aan de omliggende gemeenten in het stedelijk gebied evenals aan de provincie kenbaar te maken.

Bijlagen (in aparte documenten):

- Plan van aanpak visie bestuurlijke toekomst en rol gemeenteraad
- Beeldvormingsnotitie Bestuurlijke Toekomst Son en Breugel
- Rapport Telos, perspectief op Son & Breugel
- Verslag bijeenkomst met inwoners en de 4 O's op 2 februari 2015
- Oordeelvormingsnotitie visie Bestuurlijke Toekomst Son en Breugel, inclusief
 - uitkomst gesprekken met gemeenten in het stedelijk gebied;
 - verslag medewerkersbijeenkomst op 26 februari 2015
 - verslag informele raadsbijeenkomst op 24 maart 2015
 - verslag bijeenkomst met inwoners en de 4 O's op 16 april 2015